

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้แบ่งวรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยออกเป็น สมรรถภาพครู
สมรรถภาพครูของครู สมรรถภาพครูของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครู และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับรายละเอียดในแต่ละคอมมิทติ้งนี้

สมรรถภาพครู

ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสมรรถภาพครู ทั้งในประเทศไทยและประเทศ
สหรัฐอเมริกา นั้น มีสาเหตุมาจากกรณีที่มีจำนวนครูเพิ่มขึ้นมากมาย จนเกินความ
ต้องการของสังคม ขณะเดียวกันคุณภาพของครูก็เสื่อมถอยลง (พจน์ สะเพียรชัย
2527 และ Hall and Jones 1976 : 1-2) สำหรับประเทศไทยนั้นได้
มีการสนับสนุนการขจัดการศึกษาเพื่อให้มีครูเพียงพอต่อการขยายการศึกษาภาคบังคับ ซึ่ง
เริ่มมาตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ระยะสอง (พ.ศ. 2504-
2509) จนถึง แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) อันมี
ผลทำให้เกิดปัญหาที่ต้องมีการปรับปรุงระบบการฝึกหัดครูให้สามารถผลิตครูได้ปริมาณ
และคุณภาพตามความต้องการของประเทศ ในช่วงของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ปัญหานี้เด่นชัดมากขึ้นในช่วงของแผนพัฒนาการศึกษา
แห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ซึ่งเป็นปัญหาของจำนวนครูที่เพิ่มมากมาย
และคุณภาพครูลดลงทั้งโดยอ้อมมาแล้วข้างต้น (นิรมิต กิตติวิบูลย์ 2527 : 51 -
53, 73 ประยูร ศรีประสาธน์ 2527 : 82 - 83 เจื้อจันทร์ จงสถิตอยู่
2527 : 106 และ การฝึกหัดครู, กรม 2525) จากปัญหาดังกล่าวนี้ ทำให้เกิด
การเปลี่ยนแปลงและมีความเคลื่อนไหวของรัฐ ชุมชน และผู้รับนิคมอบในวงการ
ฝึกหัดครู เพื่อร่วมกันในการปรับปรุงครูให้มองเห็นความสำคัญของวิชาชีพมากขึ้น

(Hall and Jones 1976 : 1-2) เพราะครูนั้นถึงแม้จะมีสมรรถภาพครูที่ค่อย
ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพ เช่นเดียวกับแพทย์ หรือนักกฎหมาย ที่ค่อย
สมรรถภาพในอาชีพตน (Popham's อ้างใน Hall and Jones 1976 : 62)
อันเป็นผลส่งไปยังคุณภาพของนักเรียนทางการศึกษาให้ค่อยลง และยังคงส่งต่อไปยังการ
พัฒนาประเทศชาติในที่สุด เพราะครูนั้น ถ้าสอนนิคมักเรียนจะไม่ตายทันทีเหมือนกับ
คนไข้ที่ได้รับยาฉีดยานานจากแพทย์ แก่นักเรียนจะค่อย ๆ ตายไปที่ละน้อยอย่างทรมาณ
และทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องของค่ายพากันเดือดร้อนนานาประการ (บุญถึง นันทนา 2502 :
6-7)

ปัญหาเกี่ยวกับการที่ครูค่อยคุณภาพ ซึ่งเป็นการขาดคุณภาพ ประสิทธิภาพ
ความศรัทธาในวิชาชีพ และสถานภาพที่เหมาะสมของครูนี้ ทำให้เกิดปัญหาต่อเนื่องที่
สำคัญ ทำให้การศึกษาไม่บรรลุเป้าหมายตามอุดมคติและมาตรฐานที่มุ่งหวัง และยังไม่
สามารถสนองความต้องการด้านกำลังคน ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมประเทศชาติ
ได้อย่างแท้จริง (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา 2527 : 10-11) การแก้ปัญหา
เพื่อให้ได้ครูที่มีความรู้ดี และ เป็นคนดีที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการด้านเศรษฐกิจและ
สังคม ซึ่งสามารถช่วยสังคมให้เจริญไค้นั้น (รัตนา กุญชรสวัสดิ์ 2522 : 23-25)
* ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) มีนโยบายในการ
พัฒนาการฝึกหัดครู ที่จะลดปัญหาทางการศึกษาและส่งเสริมให้ประชากรไทยมีคุณภาพ
มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเนื้อหา และสาระทางด้านวิชาชีพและจริยธรรมในหลักสูตร
ระดับฝึกหัดครู และยังมีนโยบายในการจัดให้มีมาตรการในการคัดเลือกครู อาจารย์ที่
รับเข้าทำการสอนในสถาบันฝึกหัดครู เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ
มีคุณธรรม จริยธรรม และศรัทธาในอาชีพครูอย่างแท้จริงเข้าเป็นครู อาจารย์
(การฝึกหัดครู, กรม 2526 : 9)

สมรรถภาพครูของครู

สมรรถภาพครูของครู จากบทความและเอกสารที่เกี่ยวข้องนี้มีจำนวนมาก
ซึ่งจำแนกออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. สมรรถภาพครูของครูตามการปฏิบัติ

ประมวล คำมณี (2502 : 9) กล่าวถึง คุณสมบัติที่พึงประสงค์ของครู คือ มีบุคลิกภาพที่เป็นที่สนใจเด็ก มีอารมณ์ขัน มีความประพฤติที่ ตรงต่อเวลา เอาใจใส่ดูแลเด็กให้ได้รับความอบอุ่นใจอยู่เสมอ ส่งเสริมคุณวุฒิพิเศษในตนเอง มี วิชาญาณที่ สามารถเข้าใจข้อเท็จจริงได้ ถ้าในการตัดสินใจ รู้จักคิด มี ความเที่ยงและมีมานะดี มีสุขภาพที่ ทั้งใจจริง มีความโน้มแน่วทางอารมณ์ กำสัจใจ คลอกจนความเชื่องช้าที่ดี มีวิธีสอนที่ดี มีความรู้ด้านวิธีสอน มีการเตรียมการสอนที่ รู้จักใช้วัสดุประกอบการสอน มีความสามารถในการคัดเลือกให้เหมาะสม มีความ จริงใจต่อเด็ก รู้จักการเสียสละ อ่อนโยน ให้ความเมตตาช่วยเหลือนักเรียนเท่าที่จะ ทำได้ มีความรู้ในวิชาครู และในวิชาที่สอนเป็นอย่างดี เข้าใจถึงจิตวิญญาณของเด็ก ในวัยที่สอน และเข้าใจถึงชั้นความเจริญเติบโตของนักเรียน

กิลเบธ (Gilbert อ้างถึงใน เฉลียว บุรีภักดิ์ 2520 : 12) แสดง ความคิดเห็นว่า ครูที่ดีของวิชาที่สอนเป็นอย่างดี ขอบวิชาที่สอน ขอบเด็ก รู้จัก เด็ก ใจกว้าง มีความรู้กว้างขวาง มีอารมณ์ขัน จำแนก มีความหวัง และมี เมตตาธรรม

เลสเทอร์ (Lester 1958 : 58) กล่าวว่า ครูที่ดีต้องเป็นผู้ที่เป็นตัวอย่างทางด้าน วัฒนธรรมที่ดีในสังคม มีความฉลาด สามารถที่จะกระตุ้นนักเรียนให้นักเรียนเป็นคนดี ได้ ควบคุมอารมณ์ได้ ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ มีสุขภาพอนามัยดี มี ความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี มีความรู้ในเรื่องการศึกษา และมี คุณค่าในสังคม

ธัจฉรา ประไพตระกูล (2521 : 81-82) กล่าวถึง คุณสมบัติของครู สำหรับหลักสูตรใหม่ โดยเน้นถึงความสามารถในการตีความ "จุดหมาย" ของ หลักสูตรระดับชั้น และจุดหมายของหลักสูตรเฉพาะวิชาเป็นพฤติกรรมได้ การเลือก เนื้อหาวิชาให้เหมาะสมตามระดับชั้น เพื่อศึกษา ค้นคว้าหาประสบการณ์เพิ่มเติม โดย ไม่ยึดตำราเล่มเดียวในการสอน การศึกษาวิธีสอนแบบต่าง ๆ การศึกษาหาความรู้ ด้านการวัดและประเมินผล การสอนโดยเน้นให้นักเรียนได้ทักษะในทุกด้าน และเกิด

ความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ตลอดจนการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เหมาะสมกับยุคของสังคมประชาธิปไตย

✓ พนม แก้วกำเนิก (พนม แก้วกำเนิก อ้างถึงใน การฝึกหัดครู, กรม 2525) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับครูว่า ควรมีหน้าที่สอนและฝึกอบรมนักเรียน พัฒนาโรงเรียน และช่วยกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนช่วยดำเนินการและส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักเรียน เพื่อฝึกทักษะพิเศษให้นักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ความสามารถ และพลังงานในการพัฒนาชุมชน วัฒนธรรม ตลอดจนพัฒนาตัวครูในการไม่หาคำความรู้ และความสามารถในอาชีพครู และปรับปรุงตนเองในการดำเนินชีวิต เพื่อเป็นแบบอย่างแก่เยาวชนและประชาชน

✓ พระราชวรมุนี (ประยูรย์ ปยุตโต) (2526 : 61-64) กล่าวถึง คุณสมบัติของครู และสิ่งที่ครูควรประพฤติว่า ไตแก่ เป็นผู้ที่ศิษย์อยากเข้าไปปรึกษาไต่ถาม ประพฤติตนสมควรแก่ฐานะ มีความรู้จริง สามารถอธิบายเรื่องที่ยุ่งยากลึกซึ้งให้เข้าใจได้ สอนด้วยความรู้จริงอย่างมีเหตุผลและโดยจริง ชักชวน ทำให้ศิษย์เกิดความกระตือรือร้น มีจิตใจร่าเริงอยากปฏิบัติตาม สอนอย่างมีชั้นตอนด้วยจิตเมตตา ไม่เห็นแก่สินจ้าง มีความยุติธรรม ไม่ชักจูงศิษย์ไปในทางเสื่อมเสีย ฝึกอบรมศิษย์ให้เป็นคนดี ส่งเสริม ยกย่องความดีของศิษย์ สอนให้ศิษย์สามารถใช้วิชาประกอบอาชีพ และดำรงรักษาตนในการดำเนินชีวิตด้วยดี

จากบทความ และแนวคิดที่กล่าวมา สรุปสมรรถภาพครูของครูตามการปฏิบัติ ได้ว่ามีดังนี้

1. มีบุคลิกภาพดี เป็นที่สนใจเด็ก และสร้างความรู้สึกรักสนิทสนมเป็นกันเอง ไตแก่ มีรูปร่างหน้าตาดี มีวาจาดี มีลักษณะผู้นำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถปรับตัวได้ดี
2. มีความประพฤติดี สมควรแก่ฐานะ เป็นผู้ตรงต่อเวลา เป็นตัวอย่าง ทางด้านวัฒนธรรมที่ดีในสังคม มีความกระตือรือร้นในการทำงาน รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่ออาชีพครู และไม่ชักนำศิษย์ไปในทางเสื่อมเสีย
3. มีศรัทธาในการสั่งสอน อบรม และเชื่อมั่นในคุณค่าของงาน มีเจตคติ

ที่ดีต่ออาชีพครู

4. มีวิจรรณญาณที่ สามารถเข้าใจ และตั้งสัจใจเหตุการณค่า ๆ ใดก็ได้
5. มีวิธีสอนที่ ที่มีลำดับขั้นตอน ชัดเจน รู้จักจับจุดสำคัญมาขยายให้เข้าใจ มีการเตรียมการสอนดี มีความรู้ด้านวิธีสอน รู้จักใช้วัสดุอุปกรณ์การสอน มีความสามารถในการดัดแปลงการสอนให้เหมาะสม สามารถสร้างบรรยากาศในการเรียน ใดก็ได้ มีอารมณ์ขัน หมั่นปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ เน้นให้นักเรียนเกิดทักษะในทุกด้าน และเกิดความคิดสร้างสรรค์
6. มีจิตวิทยา สามารถใช้จิตวิทยาในการเข้าถึงจิตใจของเด็กในวัยที่สอนได้
7. มีความรักเด็ก รู้จักเด็ก จริ่งใจต่อเด็ก รู้จักเสียสละ อ่อนโยน ให้ความเมตตาช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้
8. หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ และหมั่นศึกษาหาความชำนาญรอบคอบ
9. สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นใดก็ได้
10. มีสุขภาพดี

2. สมรรถภาพครูของครูตามหลักวิชาการ

ทรงศักดิ์ ศรีกาฬสินธุ์ (2520 : 54) ได้กล่าวถึง ลักษณะครูที่ดีว่า ควรประกอบด้วย การมีความรู้ดี (Knowledge) การมีน้ำใจดี (Attitude) และการมีทักษะดี (Skill) และยังรวมถึง การมีความสามารถในการสอนดี (ในห้องเรียน) การอบรมแนะนำ แนะนำเด็กใดก็ได้ (นอกห้องเรียน) การช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นอย่างดี การช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนชนใดอย่างก็ และเป็น Professional Teacher คือ รักอาชีพครู ใฝ่หาความรู้ ในอาชีพตนอยู่เสมอ

ฮาไพ สุจริตกุล (2520) ได้กล่าวถึง สมรรถภาพที่จำเป็นสำหรับครู 3 ด้าน คือ

1. ความรู้ในวิชาการ วิชาสามัญ วิชาครู หน้าที่และงานครู
2. ทักษะในการสอน และการปฏิบัติงานครู

3. คุณธรรม ไค้แก่ จริยธรรมของครู คือ การแสดงออกในสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ อันเป็นหน้าที่ที่ครูพึงกระทำ คุณธรรม คือ คุณสมบัติหรือความสามารถที่มีอยู่ในภายในตัวครู และคตินิยมในความเป็นครู ไค้แก่ อุดมคติ ความตั้งใจในสิ่งที่ดีที่สุดในสิ่งที่ครูพึงยึดถือ และวิญญาณครู อันเป็นลักษณะแกนแท้ในสภาวะของความเป็นครู

สาโรช บัวศรี (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน 2524 : 103-104) ไค้กล่าวถึง สมรรถภาพในการเป็นครูว่า มีดังนี้

1. สามารถทำการสอนไค้เป็นอย่างดี สามารถไร้หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็ก วางแผนการสอนที่ละเอียดถี่ถ้วน ไร้วิธีสอนแบบต่าง ๆ และวิธีการวัดผลไค้เหมาะสม ไร้แบบทดสอบต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอน ปกครอง และบริหารงานของชั้นเรียนไค้ราบรื่น สามารถปฏิบัติงานธุรการของโรงเรียนอย่างเหมาะสม

2. สามารถอบรม แนะนำ และปกครองไค้เป็นอย่างดี โดยไร้หลักที่ว่า คนที่สร้างคุณธรรมไว้ประจำตัว สามารถจะปกครองตนเองไค้ รู้จักไร้หลักการและวิธีการของการแนะนำและอบรม รู้จักสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับบิดา มารดา และผู้ปกครอง

3. สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนไค้เป็นอย่างดี เห็นความสำคัญของ "กิจกรรมในหลักสูตร" และปฏิบัติกิจกรรมเหล่านี้อย่างเต็มที่ในการเรียนการสอน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครูร่วมงาน

4. สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับชุมชน และร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี โดยวางตนให้สัมพันธ์กับอาชีพครู

5. สามารถเป็นครูชั้นอาชีพ โดยรู้จัก เพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครูด้วยการเขียน การพูด การค้นคว้า ที่เกี่ยวกับวิชาการ เป็นสมาชิกที่ดีของสมาคมทางวิชาการที่เหมาะสม ยึดถือขนบธรรมเนียมของครูที่เป็นครูอย่างเคร่งครัด ช่วยเหลือแนะนำครูใหม่ และดูแลแนะนำนักเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนของตน

เกลียวพันธุ์ (2524 : 56) ไค้กล่าวถึง สมรรถภาพของ —
การเป็นครูใน 3 แนว คือ

1. สมรรถภาพส่วนบุคคล ความสามารถที่จำเป็นส่วนตัวของครู ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี ได้แก่ การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับคนทั่วไป บุคลากร นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมงาน การสื่อความหมาย การใช้วิจารณญาณตัดสินใจอย่างถูกต้อง และการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง

2. สมรรถภาพด้านวิชาชีพ ความสามารถที่ใช้ในการสอนและพัฒนาชุมชน ได้แก่ เข้าใจในหน้าที่ของตน มีความสามารถในการแนะนำทั่วไป และมีความสามารถในการช่วยพัฒนาชุมชน

3. สมรรถภาพด้านวิชาการ ได้แก่ มีความรู้ในวิชาพื้นฐาน และวิชาเฉพาะอย่างดี และมีคุณลักษณะในการแสวงหาความรู้ใหม่

สมรรถภาพครูของครู ตามหลักวิชาการดังกล่าวมาสรุปได้ดังนี้

1. บุคลิกภาพด้านคุณธรรมของครู ได้แก่ การรักษาราชการ การแสดงออกในสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติในหน้าที่ครู การมีคุณธรรมของครู การเป็นผู้นำ ความสามารถในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไป ความสามารถในการสื่อความหมาย และการใช้วิจารณญาณตัดสินใจอย่างถูกต้อง

2. สมรรถภาพด้านงานสอน และงานธุรการ ได้แก่ สมรรถภาพในการมีความรู้ในวิชาที่สอนและวิชาครู การใช้หลักจิตวิทยาในการเรียนรู้ และหลักพัฒนาการเจริญเติบโตของเด็ก การวางแผนการสอน การใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ การมีทักษะและเทคนิคการสอน การใช้วิธีการวัดและประเมินผล และการปฏิบัติงานธุรการ

3. สมรรถภาพด้านงานกิจกรรม ได้แก่ สมรรถภาพด้านงานกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน สมรรถภาพด้านงานกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดี และร่วมมือกับชุมชน ตลอดจนนำเพียงตนให้เป็นประโยชน์แก่ชุมชน

4. สมรรถภาพด้านงานปกครองและแนะแนว ได้แก่ ความสามารถในการรู้จักหลักการ และวิธีการของการแนะแนวและอบรม สามารถอบรม แนะแนว และปกครองได้ดี รู้จักสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อช่วยสนับสนุนงานอบรมแนะแนว และปกครองได้

5. สมรรถภาพของครูชั้นอาชีพ ใ้แก่นัก ความสามารถในการเป็น Professional Teacher ฝึกอาชีพครู การเพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครู เป็นสมาชิกที่ดีของสมาคมทางวิชาการที่เหมาะสม ยึดถือขนบธรรมเนียมของครูอย่างเคร่งครัด ศึกษา ค้นคว้าวิชาการศึกษาอยู่เสมอ การช่วยเหลือ แนะนำครูใหม่และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียนของคนเป็นอย่างดี

สมรรถภาพครูของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

สมรรถภาพครูของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นส่วนหนึ่งของสมรรถภาพครูของครูที่สำคัญ ซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาสมรรถภาพครูของครู เมื่อครูออกไปปฏิบัติงานครูที่แท้จริง แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถภาพครูของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีดังนี้

สาโรช บัวศรี (2515 : 11-24) ได้กล่าวถึง มาตรการพื้นฐานในการสร้างครูที่ดี และเน้นถึงจุดหมายเพื่อให้ นิสิตนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูยึดถือมี 3 ด้าน คือ

1. ด้านความรู้ จะต้องชวนขยายสะสมวิทยาการทั้งปวง หัดค้นหาค้นคว้าและค้นปฏิบัติให้เกิดแก่ตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จะต้องชวนขยายสร้างเสริมให้เกิดมีคุณธรรม ศีลธรรม และวัฒนธรรมขึ้นในใจของคนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
2. ด้านน้ำใจ จะต้องมึน้ำใจที่จะมุ่งฝึกสอน และอบรมศิษย์อย่างเต็มที่ด้วยความเสียสละ ไม่หวังผลตอบแทน จะต้องมึน้ำใจที่จะบังคับและฝึกฝนตนเอง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์ตลอดไป จะต้องมึน้ำใจที่จะวางตนให้สมกับเกียรติของครูและอาชีพครูตลอดไป
3. ด้านสมรรถภาพ จะต้องชวนขยายสร้างสมรรถภาพในการเป็นครูให้ เกิดแก่ตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น สามารถสอนได้ดี สามารถอบรมแนะนำและปกครองได้อย่างดี สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพอันดี และร่วมมือกับชุมชนเป็นอย่างดี สามารถเป็นครูชั้นอาชีพได้

✓ แนวคิดจากเอกสารแนวปฏิบัติงานประสมการวิชาชีพครู (การฝึกหัดครู, กรม 2525 : 4-17) ได้กำหนดสมรรถภาพของนักศึกษาครูที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นสมรรถภาพของนักศึกษาครูที่ต้องการ เพื่อให้นักศึกษาพร้อมที่จะเป็นครูเริ่มต้นวิชาชีพครูที่ดี (Good Beginner) สามารถเรียนรู้การปรับตน วิธีการ และการทำงานที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพนั้นให้เกิดผล ซึ่งมีดังนี้

1. สมรรถภาพทางด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ทั้งในเนื้อหาที่ชื่นชอบตามหลักสูตร และความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ

2. สมรรถภาพทางด้านเทคนิควิธี ได้แก่ ความสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ครูด้านต่าง ๆ ทั้งงานสอน งานกิจกรรมนักเรียน งานแนะแนว งานธุรการ งานพัฒนาคน และงานพัฒนาชุมชน

3. สมรรถภาพทางด้านคุณลักษณะ ได้แก่ ความสามารถในการพัฒนาคนให้ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรม และจริยธรรมของครู ตระหนักในคุณค่าของการดำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ และมีจิตสำนึกในการพัฒนาสังคม

สมรรถภาพครูของนิสิตฝึกประสมการวิชาชีพครูดังกล่าวมา ที่จะทำให้นิสิตฝึกประสมการวิชาชีพครูพร้อมที่จะเป็นครูที่ดี ได้แก่

1. มุคสิกภาพด้านคุณธรรมของครู ได้แก่ ความสามารถในการบังคับและพัฒนาคนให้ตั้งมั่นอยู่ในคุณธรรม และจริยธรรมของครู เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์วางตนได้เหมาะสมกับอาชีพครู มุ่งฝึกสอนและอบรมศิษย์ด้วยความเต็มใจและเสียสละตระหนักในคุณค่าของการดำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมของชาติ และมีจิตสำนึกในการพัฒนาสังคม

2. สมรรถภาพด้านความรู้ ได้แก่ ความสามารถในการชวนขยายสะสมความรู้ ทั้งในเนื้อหาวิชาที่สอนตามหลักสูตร และความรู้ในศาสตร์สาขาต่าง ๆ

3. สมรรถภาพด้านเทคนิควิธี ได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติงานครู การชวนขยายสร้างสมรรถภาพในการเป็นครูให้แก่ตน ในงานด้านต่าง ๆ ทั้งงานสอน งานกิจกรรมนักเรียน งานแนะแนว งานธุรการ งานพัฒนาคน และงานพัฒนาชุมชน ทำให้พร้อมที่จะเป็นครูชั้นอาชีพได้

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของสถาบันผลิตครู ในระดับต่าง ๆ ที่พยายามจัดให้นักศึกษานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่หมายถึง การที่นิสิต นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้มีโอกาสนำเอา ความรู้ ความเข้าใจ จากหลักทฤษฎีต่าง ๆ ทั้งหมดที่เรียนมาไปปฏิบัติ ไปทดลองสอนนักเรียน เพื่อให้ให้นิสิต นักศึกษาคงกล่าวได้เข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก ทำให้เกิดความมั่นใจ ในตนเอง มีความคิดกว้างขวาง และมีความคิดริเริ่มในการทำงาน เข้าใจบทบาท ความเป็นครู โดยการได้ปฏิบัติจริง ทำให้นิสิตนักศึกษานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูรู้จัก เลือกวิธีสอน วิธีประเมินที่ถูกต้อง ทำให้นิสิตนักศึกษาคงกล่าว มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ ครู ได้เรียนรู้ระบบการจัดการศึกษาในโรงเรียน ได้ทำงานร่วมกับนักเรียน ผู้ปกครอง และคนในชุมชน ภายใต้การดูแลและให้คำแนะนำของอาจารย์นิเทศก์ฝ่าย คณะ หรืออาจารย์จากสถาบันฝึกหัดครู และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนที่นิสิตนักศึกษานักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทำให้นิสิตนักศึกษานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้สำรวจตัวเอง ว่ามีอะไรบ้าง ที่เป็นสิ่งที่เหมาะสมต่อการเป็นครู และมีอะไรเกี่ยวกับตัวเองที่จะต้อง ปรับปรุง แก้ไข เพื่อความเหมาะสมในการเป็นครู (นพพงษ์ บุญจิตราภุศลย์ 2519 : 105 ชีวะ ประวาสพคุณ 2522 : 18 ระวีวรรณ ศรีครามครัน 2522 : 147-154 และ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะศึกษาศาสตร์, ภาควิชา หลักสูตรและการสอน 2522 : 28)

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น การจัดระบบการดำเนินการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องกำหนดให้รัดกุม และมีประสิทธิภาพ ต้องวางจุดประสงค์ ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้ชัดเจน ต้องมีการเตรียมตัวและวางแผนล่วงหน้า ที่เหมาะสม จัดแนวทางการนิเทศ และการประเมินผล ตลอดจนบทบาทและหน้าที่ของ บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน (ปานตา ไร่เทียมวงศ์ และ สมจิต ชิวปริษา 2525 : 24) ซึ่งการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนี้ จัดเป็นเครื่องพิสูจน์ในระดับสุดท้าย ก่อนที่นิสิต นักศึกษานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะออกไปเป็นครู และยิ่งถือได้ว่า การฝึกประสบ- การณ์วิชาชีพครู เป็นหัวใจสำคัญของนิสิตนักศึกษานักศึกษาที่เกี่ยว เพราะความสำเร็จของ นิสิตนักศึกษานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มิได้อยู่ที่การมีความรู้แค่เพียงทฤษฎีเท่านั้น แต่

นิสิตนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จะต้องนำความรู้ต่าง ๆ มาใช้ปฏิบัติจริง เรื่อง
 ที่ควรคำนึงถึงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นอย่างยิ่ง คือ "คุณภาพ" เพราะนิสิต
 นักศึกษาครูที่สำเร็จใหม่ ๆ ส่วนมากจะค้อยู่ในเรื่องวิธีสอน และขาดวิญญาณ์ในการ
 เป็นครู (วิชัย วงษ์ใหญ่ 2514 : 54 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, คณะ
 ศึกษาศาสตร์ , ภาควิชาหลักสูตรและการสอน 2522 : 28 และ อุษา วัชรินทร์ เสวี
 2523 : 77-78) เหตุอันสนับสนุนผลการสำรวจของ กรมการฝึกหัดครู ที่สำรวจ
 นักศึกษาครูที่จบประกาศนียบัตรชั้นสูง จากวิทยาลัยครูทั่วประเทศไทย ในการจัดอันดับ
 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า นักศึกษาครูถึงกล่าวจัดให้การฝึกประสบการณ์
 วิชาชีพครู อยู่ในอันดับที่ 9 จากอันดับของวิชาการศึกษาที่มีประโยชน์มากที่สุด 10 อันดับ
 ขณะที่ นักศึกษาครูในประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วจัดให้การฝึก
 ประสบการณ์วิชาชีพครู อยู่ในอันดับที่ 1 เสมอ ผลการสำรวจนี้ เป็นเครื่องชี้ให้เห็น
 ว่า การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในประเทศไทยยังคงย่ำแย่ประสทธิภาพ (การฝึกหัดครู,
 กรม 2521 : 1-2) จากปัญหาดังกล่าวนี้ ทำให้มีการค้นคว้าของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 กับการฝึกหัดครูมากขึ้น กรมการฝึกหัดครู ได้จัดโครงการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครู
 เพื่อปรับปรุงหลักสูตร ของสถาบันฝึกหัดครูให้สอดคล้องกับหลักสูตรประถมศึกษา และ
 หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520
 (การฝึกหัดครู, กรม 2523 : 2-3) ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 5
 (พ.ศ. 2525-2529) ได้มีนโยบายในการพัฒนาการฝึกหัดครู ข้อที่ 4 เพื่อปรับปรุง
หลักสูตร เนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ใหม่ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ
ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้จบการศึกษาสามารถออกไปสอนตามหลักสูตรการศึกษา
ก่อนวัยเรียน ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา การศึกษาพิเศษ และการศึกษา
นอกโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (การฝึกหัดครู, กรม 2526 : 9) ซึ่ง
กรมการฝึกหัดครูถือว่า งานพัฒนาประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นงานสำคัญยิ่งของกรมการ
ฝึกหัดครู และได้มีโครงการพัฒนาประสบการณ์วิชาชีพครูขึ้น เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ
และเจตคติที่ดีต่ออาชีพให้แก่ผู้ศึกษา โดยจัดอย่างต่อเนื่อง เป็นขั้นตอน มีการขยาย
ประสบการณ์ในการฝึกจากน้อยไปมาก จากง่ายไปยาก อีกทั้งจัดให้ทฤษฎีการเรียนรู้
สอดคล้องกับงานครูที่ต้องปฏิบัติในสถานการณ์จริง ได้แก่ งานสอน งานกิจกรรม

นักเรียน งานแนะแนว งานธุรการ งานพัฒนาสังคม และงานพัฒนาคน (การฝึกหัดครู, กรม 2526 : 52) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรมีการนำงานและความสามารถในการดำเนินงานของครู ในระดับการสอนตามหลักสูตรให้นักศึกษาคูครูได้เรียนรู้ เข้าใจ และฝึกปฏิบัติอย่างเข้มข้น จริงจัง ตลอดจนจัดระบบให้หน่วยเจ้าสังกัด โรงเรียน และผู้ใช้ครู ได้ตระหนักในภาระหน้าที่ในการทำงานร่วมกับวิทยาลัยครูอย่างใกล้ชิด เพื่อเสริมสร้างคุณภาพในการปฏิบัติงานของนักศึกษา นอกจากนี้ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรมีความต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ มีช่วงเกี่ยว เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ไปทีละขั้น และพัฒนาความสามารถของตน (การฝึกหัดครู, กรม 2525 : 5-6) ทางหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดตั้งโครงการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เช่นกันในปีการศึกษา 2526 โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บัณฑิตคณะครุศาสตร์ เป็นผู้ที่สมรรถภาพสามารถประกอบวิชาชีพอย่างมีสมรรถภาพ และคว่าใจรัก (สุวีณา สุวรรณเชตนิคม 2527 : 38-51)

จุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

จุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากเอกสารโครงการปรับปรุงการฝึกสอนในโครงการฝึกหัดครูชนบท (การฝึกหัดครู, กรม 2521 : 1-2) มีดังนี้

1. เพื่อให้นักศึกษาได้นำสิ่งที่ได้เรียนในวิชาการศึกษา จิตวิทยา และวิธีสอนไปทดลองปฏิบัติ เป็นการประสานระหว่างภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ นักศึกษาอาจจะปรับปรุง แก้ไขทฤษฎีที่ได้ศึกษามาให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงก็ได้
2. เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสทดลองสอนภายใต้การนิเทศ
3. เพื่อให้นักศึกษาได้มีชีวิตอยู่ในห้องเรียน และโรงเรียนจริง ๆ คู่ขนานกับบรรยากาศ เข้าใจหน้าที่ของครู คู่ขนานกับนักเรียน ศึกษาและใช้วัสดุอุปกรณ์จากแหล่งต่าง ๆ มีความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนและชุมชนที่ไปทำการสอน
4. เพื่อให้นักศึกษาได้ประเมินตนเองว่า มีความเหมาะสมในการเป็นครูหรือไม่เพียงใด ในด้านบุคลิกภาพ ความรักเด็ก ความเข้าใจ ความต้องการของ

เด็ก ความภูมิใจในอาชีพ ความตั้งใจจะส่งเสริมอาชีพให้ก้าวหน้า เป็นที่ยกย่อง
นับถือของบุคคลทั่วไป นอกจากนั้น ยังเป็นโอกาสให้สร้างบุคลิกภาพของครูให้แก่
ตนเองด้วย

ระวีวรรณ ศรีครามกรีน (2522 : 147-154) กล่าวถึง จุดมุ่งหมาย
ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ว่ามีดังนี้

1. เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสทดลองใช้ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เรียนมา
2. เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสทราบความสามารถของตนเอง ในการทำสมุค
รายงานประจำปี ให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่นักเรียนเมื่อมีปัญหา เป็นครูประจำชั้น
และออกข้อสอบ
3. เพื่อให้ศึกษารูจักที่จะพัฒนาความสามารถของตนเองให้ดีขึ้น มีการ
ตั้งคำถามที่เหมาะสม มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น มีโอกาสปรับปรุงคุณสมบัติของ
ตนเองเพิ่มขึ้น มีโอกาสได้นำทฤษฎีการเรียนการสอนที่ได้เรียนมา นำมาใช้ในสภาพ
ที่เป็นจริง รูจักที่จะปรับปรุงและนำมาประยุกต์ให้เหมาะสม ค้นคว้าวิธีการใหม่ ๆ
ได้เห็นและสัมผัสกับชีวิตในโรงเรียนตามสภาพของความเป็นจริง มีโอกาสรู้จักและ
แก้ไขปัญหา มีความสามารถที่จะวิเคราะห์สภาพการณ์ และเหตุการณ์นั้น ๆ รูจักคิดค้น
และปรับปรุงตนเอง ทั้งทางด้านทฤษฎี และการสอนให้สอดคล้องกันด้วย

จุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากเอกสารของหน่วย
ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ฝ่ายวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์, หน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 2527 :
3) นั้น เพื่อให้บัณฑิต

1. มีประสบการณ์ตรงโดยการฝึกปฏิบัติงานในวิชาชีพสาขาที่ตนได้เลือกศึกษา
2. นำทฤษฎีและหลักวิชาการที่ได้ศึกษาไปทดลองใช้ใน สภาพความเป็นจริง
3. มีโอกาสพัฒนาบุคลิกภาพของตนให้เหมาะสมกับวิชาชีพ
4. เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระดับต่าง ๆ
5. ได้มีโอกาสเสริมสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือทางวิชาการ

ระหว่างคณะครุศาสตร์ และสถาบันฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

จอห์น คัมเบลล์ ดีเวอ์ (Dever, John W. 1970 : 6-9) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการฝึกสอนไว้ว่า เพื่อให้ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างและการจัดระบบการศึกษา
2. ใฝ่ปรารถนาคณะศึกษานิเทศก์ที่เหมาะสมกับการที่จะเป็นครูที่ดีในอนาคต
3. ใฝ่ฝึกการนำเทคนิค วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ไปทดลองใช้
4. มีความสามารถในการเลือกใช้อุปกรณ์การสอนให้เหมาะสม
5. มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น
6. ใฝ่ฝึกใช้เทคนิคการวัดและประเมินผล

เอ็ดเวิร์ด เอ. ไพเรส (Pires, Edward A. 1969 : 8-9) สรุปจุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากการสำรวจแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการฝึกหัดครูประถมศึกษาในเอเชีย 16 ประเทศ เพื่อให้บัณฑิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1. มีความสามารถในการที่จะนำเอาทฤษฎีต่าง ๆ ที่เรียนมาปฏิบัติ
2. มีความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กอย่างดี
3. มีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความคิดกว้างขวาง และมีความคิดริเริ่มในการทำงาน
4. เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่แท้จริงของครู เมื่อออกไปปฏิบัติงาน
5. เข้าใจถึงภาระหน้าที่ที่ครูจะต้องปฏิบัติ และมีโอกาสคุ้นเคยกับสภาพและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง
6. มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ การสร้างมนุษยสัมพันธ์กับนักเรียน เพื่อนร่วมงาน และประชาชน

สรุปจุดมุ่งหมายของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากที่กล่าวมาได้ดังนี้ คือ เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาดูฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1. มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างและการจัดระบบการศึกษา
2. ใฝ่มีประสบการณ์ตรงในการฝึกปฏิบัติงานในวิชาชีพ ใฝ่ฝึกทดลองสอนโดยใช้ทฤษฎี และหลักวิชาที่เรียนมาในวิชาการศึกษา จิตวิทยาและวิธีสอน ซึ่งเป็นการประสาน ระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติภายใต้การนิเทศของอาจารย์นิเทศก์

ฝ่ายคณะและอาจารย์ในเทศก์ฝ่ายโรงเรียน ทำให้มีนิสิตนักศึกษาอีกประมาณวิชาชีพครู ใค้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขทฤษฎีที่ใค้ศึกษาให้เหมาะกะสภาพที่เป็นจริงใค้

3. ใค้มีชีวิตอยู่ในห้องเรียนแอะโรงเรียนจริง ๆ ทำให้คุ้นเคยกับบรรยากาศ เข้าใจหน้าตาของครู คุ้นเคยกับนักเรียน ศึกษาแะใช้วัสดุอุปกรณ์จากแหล่งต่าง ๆ ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนแะชุมชนที่ไปทำการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ใค้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระทิมต่าง ๆ มีการพัฒนาบุคลิกภาพแะความสามารถของคนที่ให้เหมาะสมกับวิชาชีพ

4. ใค้ฝึกเป็นครูประจำชั้น ทำสมุครายงานประจำปี ให้คำปรึกษา แะคำแนะนำแก่นักเรียนเรื่องมีปัญหา แะออกข้อสอบซึ่งเป็นการใช้เทคนิคการวัดแะประเมินผล

5. ใค้ประเมินตนเองว่าเหมาะสมในการเป็นครูหรือไม่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพครูของครูมีดังนี้

งานวิจัยของ พันพนา ปิยะมาศา (2511 : 97-99) เรื่อง คุณลักษณะครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างครู ที่สอนในโรงเรียนรัฐบาล ระดับประถมศึกษาแะมัธยมศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1,406 คน ผู้วิจัยใค้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใค้ใช้แบบสำรวจลักษณะของครู แะทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใค้ ค่าตัวกลางเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แะสถิติ F ข้อค้นพบส่วนหนึ่ง คือ ครูต้องประกอบด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้ ส่งเสริมให้กำลังใจยกย่องชมเชยนักเรียน เมตตากรุณา สอนดี ให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียน มีเหตุผลเป็นประชาธิปไตย มีความยุติธรรม ซื่อตรง มีบุคลิกภาพที่ให้ความอุปการะแก่นักเรียน มีสัมพันธ์ภาพอันดีกับนักเรียน

สำคัญกะความสำคัญของคุณลักษณะครูจากมากไปหาน้อย คือ

1. งานการสอนแะความมีเหตุผล

2. ด้านความเมตตาการุณา การให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียน ความ
ยุติธรรม ซื่อตรง บุคลิกภาพและสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน

3. ด้านการส่งเสริมให้กำลังใจของชมเชยนักเรียน และการให้อุปการะ
แก่นักเรียน

จากการพิจารณาคำแทนเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา และประสบการณ์ในการ
สอนกับคุณลักษณะของครู พบว่า ครูหญิงมีคุณลักษณะด้านความเมตตาการุณา และ
อุปการะสูงกว่าครูชาย ส่วนครูชายมีคุณลักษณะด้านการให้คำแนะนำ ปรึกษา และ
สัมพันธภาพกับนักเรียนสูงกว่าครูหญิง

ด้านอายุ กับคุณลักษณะของครูนั้น ครูที่มีอายุต่างกันมีสมรรถภาพครูต่างกัน
ครูที่มีอายุน้อย (20-50 ปี) มีความยุติธรรม ความซื่อตรง และสัมพันธภาพอันดีกับ
นักเรียน มากกว่าครูที่มีอายุมากกว่า (51-60 ปี) แต่ครูที่มีอายุระหว่าง 40-50 ปี
มีความสามารถในการแนะนำให้คำปรึกษาแก่นักเรียนสูงกว่าครูที่มีอายุน้อยกว่า (20-
30 ปี) และครูที่มีอายุระหว่าง 20-30 ปี กับ 51-60 ปี มีบุคลิกภาพ อันได้แก่
การมีมารยาทดี สุขใจ ไพเราะ ฯลฯ สูงกว่าครูที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี

ด้านวุฒิทางการศึกษา กับคุณลักษณะของครู พบว่า ครูที่มีวุฒิปริญญา มีความ
เมตตาการุณา การให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียนสูงกว่าครูที่มีวุฒิปริญญาตรี มี
ความสามารถในการสอน การให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียนสูงกว่าครูอนุปริญญา
ส่วนครูที่มีวุฒิปริญญาตรีมีการให้ความอุปการะแก่นักเรียนสูงกว่าครูประกาศนียบัตร
และครูประกาศนียบัตรมีความสามารถในการสอน มีความยุติธรรม ความซื่อตรง
และบุคลิกภาพสูงกว่าครูปริญญาและครูอนุปริญญา และมีการให้ความอุปการะแก่นักเรียน
สูงกว่าครูปริญญา

สำหรับประสบการณ์ในการสอนของครู กับคุณลักษณะของครู พบว่า ครูที่มี
ประสบการณ์ในการสอน ระหว่าง 1-20 ปี มีความมีเหตุผลเป็นประชาธิปไตย
ความยุติธรรม ความซื่อตรง สูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 21-30 ปี
ครูที่มีประสบการณ์ในการสอน ระหว่าง 31-40 ปี มีความเมตตาการุณา ความ
สามารถในการสอน การให้คำแนะนำปรึกษานักเรียน ความมีเหตุผลเป็นประชาธิปไตย
ความยุติธรรม ความซื่อตรง มีบุคลิกภาพ การให้ความอุปการะแก่นักเรียน และมี

สัมพันธ์ภาพอันดีแก่นักเรียนสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอน ระหว่าง 1-30 ปี
 แต่ครูที่มีประสบการณ์ในการสอน ระหว่าง 1-30 ปี มีการส่งเสริมให้กำลังใจยกย่อง
 ชมเชยนักเรียนสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอน ระหว่าง 31-40 ปี

งานวิจัยของวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา (2518 : 17-92)

เรื่อง ลักษณะครูที่สังคมต้องการ ซึ่งวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง นักเรียน ครู ผู้ปกครอง
 และผู้บริหารคุณวุฒิในกรุงเทพมหานคร จำนวน 756 คน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยการ
 สัมภาษณ์ และทางไปรษณีย์ โดยใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยโดยใช้
 ค่าร้อยละ และสถิติ t ข้อค้นพบเกี่ยวกับลักษณะครูที่สังคมต้องการ แบ่งเป็น 7 ด้าน
 คือ

1. ด้านความประพฤติ ครูควรประพฤติตนให้เป็นสมาชิกที่ดีในสังคม เป็น
 แบบอย่างแก่นักเรียน มีกิจกรรมรยาทเรียบร้อย เว้นจากอบายมุขต่าง ๆ
2. ด้านความรู้ทางวิชาการของครู ครูต้องปรับปรุงตนให้มีความรู้ทันสมัย
 อยู่เสมอ มีความรู้กว้างขวางนอกเหนือจากวิชาที่ตนสอน
3. ด้านการสอน ครูควรใช้กลวิธี อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ และจิตวิทยา
 ในการสอนนักเรียน ควรตั้งใจสอน และมีน้ำใจช่วยงานโรงเรียน
4. ด้านการปกครองนักเรียน ครูต้องใช้หลาย ๆ วิธีในการแก้ไขความ
 ประพฤติของนักเรียน ต้องเข้มงวดกวดขัน ไม่ปล่อยปละละเลยต่อการที่นักเรียนกระทำ
 ผิดระเบียบของโรงเรียน หากการอบรม สั่งสอนนักเรียน โดยสอดแทรกในชั่วโมงที่
 สอน และทำโทษนักเรียนอย่างมีเหตุผล
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูควรให้ความสนิทสนมกับเด็ก ให้คำแนะนำ
 ช่วยเหลือแก่เด็ก เมื่อเด็กประสบปัญหาในรูปกระบวนการแนะแนว ควรมีความยุติธรรม
 ความกรุณา เมตตา และใจดีต่อเด็ก นอกจากนี้ ยังควรช่วยเหลือร่วมมือปรับปรุง
 ชุมชนชน ควรเชิญบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนมาร่วมให้คำปรึกษาหารือ และ
 ร่วมมือในการจัดกิจกรรมในโรงเรียน ตลอดจนเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมที่เกี่ยวข้อง
 กับอาชีพครู
6. ด้านบุคลิกภาพ ครูควรมีสภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ ห่าที่สงบ
 เสถียร เป็นสง่า มีเสียงทุ้มชัดแจ่ม แจ่มใส แต่งกายเรียบร้อย ทุกจาโพเราะ

นิมิตวาล มีอารมณ์ขัน มีลักษณะเป็นผู้นำ และมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส

7. ตำแหน่งงานนอกเวลา และงานอดิเรก ครูควรทำงานพิเศษที่สุจริต ไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข ไม่ชักค่อศีลธรรม มีคุณธรรมอันดี

งานวิจัยของ ระคม บุญเรือง (2518 : 87-99) เรื่อง ความนึกเห็นของนักเรียนประถมศึกษา และผู้ปกครอง ในจังหวัดอุตรดิตถ์เกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์มาตรฐานของครูประถมศึกษา ซึ่งวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนประถมศึกษา และผู้ปกครอง นักเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 1,100 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการใช้แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การอยละ และสถิติไคแอสควร์ ข้อค้นพบส่วนหนึ่งเกี่ยวกับสมรรถภาพด้านงานกิจกรรมนอกโรงเรียนนั้น ผู้ปกครองนักเรียนประถมศึกษาในจังหวัดอุตรดิตถ์ มีความนึกเห็นว่า ครูควรเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน การสร้างถาวรวัตถุของวัด ฯลฯ อันจะทำให้ครูเกิดความสนิทสนมกับผู้ปกครอง ทำให้เกิดความสามัคคี และครูจะไคเป็นแบบอย่างแก่บุคคลอื่น ทำให้ชาวบ้านนับถือครูมากขึ้น เมื่อทางโรงเรียนมีปัญหา จะไคขอความร่วมมือและความช่วยเหลือจากผู้ปกครองและชาวบ้านเป็นอย่างดี

งานวิจัยของ เฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ (2520 : 363-371) เรื่อง ลักษณะของครูที่ดี ซึ่งวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง นักเรียน ผู้ปกครอง ครู และศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร พระ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7,762 คน ผู้วิจัยไคเก็บข้อมูลด้วยตนเองทางไปรษณีย์ และไคให้ผู้ช่วยผู้วิจัยช่วยเก็บอีกส่วนหนึ่ง โดยไคใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ และสถิติไคแอสควร์ ข้อค้นพบส่วนหนึ่ง คือ ลักษณะที่จำเป็นสำหรับครู คือ ความเที่ยงธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต การตรงต่อเวลา และรับผิดชอบงาน ความประพฤติ การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ การค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ ความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร โดยเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย คือ คุณธรรมและความประพฤติ การเป็นพลเมืองดี การอบรม แนะนำ ปกครอง การสอน มนุษย์สัมพันธ์ บุคลิกลักษณะ สุขภาพกาย และจิต และวิชาการ

สำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับบุคลิกภาพด้านคุณธรรมของครูนั้น โคนัก ครูควรเป็นผู้ที่มีความสุจริต รอบคอบ เบิกบาน รู้จักควบคุมอารมณ์ ไม่แสดงอาการก้าวร้าว ต่อผู้เรียน มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา มีระเบียบ วินัย มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ถ้าแสดงความคิดเห็น และกระทำในสิ่งที่มีเหตุผล มีศรัทธาในอาชีพครู มีความเห็นด้วยอยู่เสมอ อยากรู้อยากเห็น ขยันขันแข็ง และกระตือรือร้นในการทำงาน ความเป็นประชาธิปไตย รู้จักใช้สิทธิของตน มีทักษะในการนำผู้เรียน โดยใช้วิธีการแบบประชาธิปไตย ทัศนคติในการยึดมั่นต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ส่วนสมรรถภาพครู คำนงานสอนนั้น พบว่า ครูควรมีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักสูตร ในเนื้อหาวิชาที่สอน และความรู้ทั่วไป ควรแสวงหาความรู้อยู่เสมอ สามารถเขียนและใช้แผนการสอนได้ดี สามารถเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมได้ สามารถสอนได้แจ่มแจ้งโดยการอธิบาย และใช้เทคนิควิธีสอนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสอนให้เด็กได้รู้จักคิด และแก้ปัญหาด้วยตนเอง

และด้านเพศกับลักษณะของครูที่คือนั้น พบว่า มีขอบบพร่องดังนี้ ครูหญิงมีขอบบพร่องด้านการแต่งกาย และการมีอารมณ์จิตใจ ส่วนครูชายนั้น มีขอบบพร่องด้านความประพฤติที่ขอบบพร่องอายุมนุษย์ การแต่งกาย และกิจกรรมยามว่างไม่

งานวิจัยของ มาณฑ ภาณีทวีไลธรรม (2520 : 30-33, 61-72) เรื่อง สมรรถภาพครูประถมศึกษาที่สังคมต้องการในจังหวัดสกลนคร และนครพนม ซึ่งวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้บริหารการศึกษา ในจังหวัดสกลนคร และนครพนม จำนวน 899 คน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์ โดยใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ตัวกลางเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ F และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ข้อค้นพบส่วนหนึ่งคือ สมรรถภาพครูประถมศึกษาที่สังคมต้องการในจังหวัดสกลนคร และนครพนม ที่เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สมรรถภาพด้านการสอน สมรรถภาพด้านวิชาการ สมรรถภาพด้านงานแนะแนวและปกครองชั้นเรียน สมรรถภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ และสมรรถภาพด้านการเป็นผู้นำ

และยังพบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถภาพครูประถมศึกษาที่กองการ
ในจังหวัดสกลนคร และนครพนม กับการปฏิบัติงานของครูอีกด้วย

งานวิจัยของ พรพรรณ ไชยประภาพร (2521 : 63-67) เรื่อง ความ
คิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูวิทยาศาสตร์ ซึ่งวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง นักการศึกษา
ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาพิเศษ ครูวิทยาศาสตร์ และนิสิต จำนวน 492 คน
ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทางไปรษณีย์ โดยใช้แบบสำรวจสมรรถภาพครูวิทยาศาสตร์ และทำ
การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ทวิกลางเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Spearman
Rank และสถิติ t ข้อค้นพบ คือ สมรรถภาพที่สำคัญที่ครูวิทยาศาสตร์พึงมีเรียง
ลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน การใช้
เทคนิค และวิธีการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ การเลือกเทคนิคและวิธีการสอนได้
เหมาะสม การมีทักษะ กระบวนการวิทยาศาสตร์ การมีทักษะภาคปฏิบัติในห้องทดลอง
วิทยาศาสตร์ การแสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ การมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร
การมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ การมีความเป็นครู การใช้จิตวิทยาการเรียนการสอน
การเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม การเขียนและใช้แผนการสอน การประเมินผล
การเรียนการสอน การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การใช้และผลิตสื่อการสอน และ
การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ในการจัดลำดับความสำคัญของสมรรถภาพครูของครูจากงานวิจัยที่กล่าวมา
จะเห็นได้ว่า จากคุณลักษณะครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (มีขัตติยา ปิยะมาคา
2511 : 97-99) สมรรถภาพครูประถมศึกษาที่สังคมกองการในจังหวัดสกลนครและ
นครพนม (มาณฑุ ภาษิตวิไลธรรม 2520 : 68) และจากความคิดเห็นเกี่ยวกับ
สมรรถภาพของครูวิทยาศาสตร์ (พรพรรณ ไชยประภาพร 2521 : 63-67) พบว่า
มีการจัดลำดับความสำคัญของสมรรถภาพครูของครู จากมากไปหาน้อย ที่สอดคล้องกัน
คือ สมรรถภาพด้านการสอน สมรรถภาพด้านวิชาการ สมรรถภาพด้านงานแนะแนว
สมรรถภาพด้านการปกครอง และสมรรถภาพด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งแตกต่างจาก
ลักษณะครูที่ดีของ เฉลิมขวัญ บุรีภักดิ์ และคณะ (2520 : 363-371) ซึ่งพบว่า
ลำดับความสำคัญของสมรรถภาพครูจากมากไปหาน้อยนั้น มีดังนี้ ด้านคุณธรรมและ

ความประพฤติ คำนการเป็นพลเมืองดีในสังคม คำนการอบรม แนะนำ และปกครอง
 คำนการสอน คำนมนุษยสัมพันธ์ คำนบุคลิกลักษณะ คำนสุขภาพกายและจิต และ
 คำนวิชาการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพครูของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มี
 ดังนี้

งานวิจัยของ ละเอียต บุญเกิด (2513 : 76-80) เรื่อง คุณลักษณะ
 ของครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาประกาศนียบัตร
 วิชาการศึกษาระดับสูง ปีที่ 2 ของวิทยาลัยครูจันทระเกษม จำนวน 205 คน ผู้วิจัย
 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจคุณลักษณะของครู และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้
 สถิติ t การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ One-Way Classification
 และค่า Beta Weight ข้อค้นพบส่วนหนึ่ง คือ คุณลักษณะของครูของนักศึกษา
 ดังกล่าว จากที่มีความสำคัญจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ คุณลักษณะคำนการสอน
 ความยุติธรรม ความมีเหตุผล การให้คำแนะนำปรึกษา บุคลิกภาพ ความเมตตา
 กรุณา สัมพันธ์ภาพกับนักเรียน การให้ความอุปการะนักเรียน และการส่งเสริมให้
 กำลังใจ ยกย่องชมเชยนักเรียน

ข้อเปรียบเทียบระหว่างเพศของนักศึกษา กับคุณลักษณะของครู พบว่า
 นักศึกษาหญิงมีคุณลักษณะ ในคำนการสอน และมีความมีเหตุผลเป็นประชาธิปไตยสูงกว่า
 นักศึกษาชาย ส่วนนักศึกษาชายนั้น มีคุณลักษณะในการส่งเสริมให้กำลังใจนักเรียน
 สูงกว่านักศึกษาหญิง ความสัมพันธ์ระหว่างผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของ
 นักศึกษากับคุณลักษณะของครูของนักศึกษา พบว่า ผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 ของนักศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะของครูของนักศึกษา

งานวิจัยของ วิรัช วรรณรัตน์ (2518 : 84-90) เรื่อง การศึกษา
 เปรียบเทียบคุณลักษณะบางประการของครูประจำการกับนักศึกษา ที่ยังไม่เคยเป็นครู
 ประจำการ ซึ่งวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง ครูที่สอนในระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัด
 กรุงเทพมหานคร จำนวน 295 คน และนักเรียนครูในวิทยาลัยครู และมหาวิทยาลัย

ในส่วนกลาง จำนวน 241 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ t ข้อค้นพบส่วนหนึ่ง คือ ลำดับความสำคัญของคุณลักษณะของครูประจำการกับนักเรียนครู จากมากไปหาน้อย เป็นไปในทิศทางเดียวกันดังนี้ สำหรับครู คือ ความมีเหตุผล การสอน ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ซื่อสัตย์ การให้คำแนะนำปรึกษา ความขยันหมั่นเพียร ความเมตตากรุณา สัมพันธภาพกับนักเรียน บุคลิกภาพ และการยกย่องชมเชย สำหรับนักเรียน คือ ความมีเหตุผล ความยุติธรรม ซื่อสัตย์ การสอน ความรับผิดชอบ การให้คำแนะนำปรึกษา ความขยันหมั่นเพียร ความเมตตากรุณา สัมพันธภาพกับนักเรียน บุคลิกภาพ และการยกย่องชมเชย

ข้อเปรียบเทียบระหว่างเพศของนักเรียนครูกับคุณลักษณะครูนั้น พบว่า นักเรียนครูหญิง มีคุณลักษณะครู ด้านความยุติธรรม ซื่อสัตย์ สูงกว่านักเรียนครูชาย ส่วนคุณลักษณะครูด้านอื่น เช่น ใจแคบ ความมีเหตุผล การสอน ความรับผิดชอบ การให้คำแนะนำปรึกษา ความขยันหมั่นเพียร ความเมตตากรุณา สัมพันธภาพกับนักเรียน บุคลิกภาพ และการยกย่องชมเชยของนักเรียนครู ทั้งหญิงและชาย ไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยของ สุทธิ ประจงศักดิ์ (2520 : 141-152) เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในการสอนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ซึ่งวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพมาแล้ว ในปีการศึกษา 2520 ครูที่เลี้ยงและครูใหญ่ในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และอาจารย์นิเทศก์ ในกลุ่มวิทยาลัยครูภาคกลาง จำนวน 783 คน ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์ โดยใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ตัวกลางเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ Z ข้อค้นพบ คือ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า นักศึกษาควรมีความสมรรถภาพทางวิชาการ ในด้านการมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่สอนมากที่สุด ขณะที่นักศึกษามีสมรรถภาพทางวิชาการ ในการใช้ตำราแบบเรียนมากที่สุด ในการถ่ายทอดความรู้ นั้น นักศึกษาที่มีความสามารถในการใช้กระดานดำมากที่สุด ขณะที่ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า นักศึกษาควรมีความสามารถทั้งกล่าวอยู่ในลำดับ

ที่สาม และควรมีความสามารถในการจูงใจนักเรียนมากที่สุด ในการบริหารเกี่ยวกับการสอนนั้น นักศึกษาได้กำหนดจุดประสงค์ในการสอนก่อนทำการสอนทุกครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง แต่มีความสามารถในการทำโครงการสอน บันทึกการสอนและนำไปปฏิบัติได้มากที่สุด ขณะที่กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็น ว่า นักศึกษาควรสร้างบรรยากาศที่ดีในห้องเรียนมากที่สุด เกี่ยวกับการตัดสินใจในการสอนนั้น นักศึกษามีอารมณ์มั่นคงและควบคุมอารมณ์ได้มากที่สุด ขณะที่กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่านักศึกษามีความกล้าในการแสดงความคิดเห็น และกระทำในสิ่งที่มีเหตุผล จำเป็นมากที่สุด ด้านการประเมินผลการสอน นักศึกษาใช้วิธีการต่าง ๆ ในการประเมินผลการสอนมากที่สุด ขณะที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การนำผลการประเมินมาปรับปรุงการสอนใหม่จำเป็นมากที่สุด

ในการจัดลำดับความสำคัญของสมรรถภาพครู ของนักศึกษา หรือนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า จากคุณลักษณะของครูของนักศึกษา กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ละเอียก บุญเกิด 2513 : 76-80) และจากการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะบางประการของครูประจำการ กับนักศึกษาที่ยังไม่เคยเป็นครูประจำการ (วิรัช วรรณรัตน์ 2518 : 84-90) พบว่า มีการจัดลำดับความสำคัญของสมรรถภาพครูของนักศึกษาหรือนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากมากไปหาน้อย ที่สอดคล้องกัน คือ ความยุติธรรม ซื่อสัตย์ การสอน ความมีเหตุผล ความรับผิดชอบ การให้คำแนะนำปรึกษา ความเมตตากรุณา บุคลิกภาพ สัมพันธภาพกับนักเรียน และการส่งเสริมให้กำลังใจของชมเชยนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีดังนี้

งานวิจัยของ พรณี เล็กอุณิกานต์ (2522 : 68-73) เรื่อง การฝึกสมรรถภาพครูให้แก่ศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยครูภาคเหนือ ซึ่งวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ที่สอนในวิทยาลัยครู 8 แห่ง คือ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงราย วิทยาลัยครูลำปาง วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ วิทยาลัยครูพิษณุสงคราม พิษณุโลก วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ วิทยาลัยครูกำแพงเพชร และวิทยาลัยครูนครสวรรค์ จำนวน 365 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t และ

สถิติ F ข้อค้นพบส่วนหนึ่ง คือ อาจารย์ที่มีอายุราชการต่างกัน มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ หรือฝึกสมรรถภาพครูให้นักศึกษา ไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับ อาจารย์ที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน สำหรับปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการฝึกสมรรถภาพครูให้นักศึกษานั้น อาจารย์ที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี มีปัญหาคงกล่าวมากกว่าอาจารย์ที่มีอายุมากกว่า 5 ปี แต่อาจารย์ที่มีอายุราชการ 5 ปี กับ 5-10 ปีนั้น ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการฝึกสมรรถภาพครู ไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยของ ปานตา ไช้เทียมวงศ์ และ สมจิต ชิวปรีชา (2525 : 36-88, 61-65) เรื่อง รูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง อาจารย์นิเทศก์ฝ่าย โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2525 จำนวน 56 คน และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2525 ที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 55 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูล ด้วยการใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติไคสแควร์ (χ^2) และค่าสเปียร์แมนแรงค์ ในการจัดลำดับความสำคัญ ข้อค้นพบส่วนหนึ่งคือ

ด้านการเตรียมตัวก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น ทั้งอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เห็นความจำเป็นของการมารายงานตัวที่โรงเรียน เพื่อฝึกงานและเตรียมตัวก่อนโรงเรียนเปิด การจัดปฐมนิเทศในโรงเรียนเกี่ยวกับบุคคลากรที่เกี่ยวข้อง การมอบหมายงานขอบเขต และหน้าที่ของนิสิตให้อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนี้ รับประทานอาหารและเข้าใจตรงกัน และเห็นว่าในการสาธิตการสอนนั้น อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ควรทำบันทึกการสอน และสาธิตการสอนเป็นตัวอย่างให้ครบทุกชั้นตอน

ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่เห็นว่านิสิตส่งบันทึกการสอนไม่ทันตามกำหนด และขาดทักษะในการทำบันทึกการรายงาน ขณะที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูส่วนใหญ่

เห็นว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่มีปัญหาในเรื่องการส่งบันทึกการสอน เกี่ยวกับ การสังเกตการสอนของนิสิต ทั้งอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหา- วิทยาลัย และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เห็นว่าควรให้อาจารย์นิเทศก์นี้เข้า สังเกตการสอนของนิสิตทุกชั้นตอน ในการนิเทศการสอนนั้น นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครูเห็นว่า อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไม่ควรแสดง สีหน้า หรือกิริยาที่ทำให้ นิสิตเกิดความสับสนและตกใจ ไม่ควรวิจารณ์การสอนของ นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้คำพูดที่รุนแรงและไม่ให้กำลังใจ คำชมทมาท ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่เห็นว่า นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรมีส่วนร่วมในกิจกรรม ของโรงเรียนทุกครั้ง แต่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ไม่เห็นด้วย เนื่องจากนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต้องการเวลามากในการปรับตัว และการเตรียมการสอน เกี่ยวกับบทบาทของนิสิตในการฝึกปฏิบัติงานครูนั้น อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เห็นว่านิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรจะได้มีความ รับผิดชอบ และปฏิบัติงานเช่นเดียวกับอาจารย์ประจำชั้นทุกอย่าง ซึ่งมีนิสิตฝึกประสบ- การณ์วิชาชีพครูเพียงครึ่งหนึ่งเท่านั้น ที่เห็นด้วยกับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนการปฏิบัติตนของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อบุคลากร ที่เกี่ยวข้อง อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เห็นว่านิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขาดมนุษยสัมพันธ์ และไม่เห็นความสำคัญของการปรับตัวให้ เข้ากับบุคลากรอื่นของโรงเรียน คำแนะนำการปฏิบัติงานร่วมกัน ระหว่างนิสิตฝึกประสบ- การณ์วิชาชีพครู และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น อาจารย์นิเทศก์ดังกล่าวนี้ เห็นว่านิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูยังไม่รับบทบาทของ ตนเอง ไม่ตรงต่อเวลา ขาดความรับผิดชอบ ทอดถอนใจเวลาในการปฏิบัติงาน ในหน้าที่น้อยเกินไป และไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาค้นคว้านักเรียนในเรื่องระเบียบ วินัย ส่วนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์- มหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า นิสิตมีพื้นฐานทางค่านิยมไม่แน่นอนเท่าที่ควร มีการเตรียมตัวไม่เพียงพอ ขาดนิสัยในการค้นคว้า ไม่จริงจังในการทำงาน ขาดทักษะ ในการเลือกวิธีการสอน และขาดทักษะในการอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ ส่วนนิสิต

ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เห็นว่านิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ขาดการฝึกความกล้า และทั้งนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรมีการประชุมนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ระหว่างฝึกสอน เพราะมีประโยชน์กับนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งในด้านการสอนและการปฏิบัติตน ส่วนการประเมินผล ทั้งอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีความเห็นตรงกันว่า อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ควรจะได้มีการพบปะและประเมินผลการสอนร่วมกับนิสิตทุกครั้ง และให้คำแนะนำเพื่อแก้ไข และปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้น

งานวิจัยของ จักรพันธุ์ กวคิกิจการ (2526 : 60-74) เรื่อง ทัศนคติของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 4 ที่มีต่อการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 4 สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 346 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์ โดยใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ ค่าตัวกลางเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t ข้อค้นพบส่วนหนึ่ง คือ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ควรมีการวางหลักเกณฑ์ในการผลิตครู เพื่อควบคุมปริมาณและคุณภาพครู ให้มีการดำเนินงานได้มาตรฐาน เทียบกับ ควรมีการประสานงานวางแผนรวมกัน ระหว่างสถาบันผลิตครูกับสถาบันฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อย่างใกล้ชิด เพื่อให้มีการปฏิบัติงานฝึกอาชีพครูได้พอดี ควรมีการพิจารณาเลือกครูใหญ่ อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียนที่มีความรู้ และประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3-5 ปี และควรผ่านการอบรมหรือสัมมนาการนิเทศมาแล้ว เพื่อจะได้แนะนำนิสิตนักศึกษาได้ดี สำหรับระยะเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น ควรเป็น 6 เดือน เพื่อให้ นักศึกษาได้มีเวลาในการฝึกฝนวิชาชีพ มีความรู้ความชำนาญยิ่งขึ้น ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา ควรเน้นฝึกด้านวิชาการ และเทคนิคการสอนในชั้นเรียนให้มากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ในโรงเรียน ด้านโครงสร้างการผลิตหลักสูตรประสบการณ์วิชาชีพครูนั้น ควรปรับปรุงหลักสูตรการผลิตครูให้สอดคล้อง และทันกับความเจริญทางด้านวิชาการและสังคมอยู่เสมอ ควรพิจารณาเป็นพิเศษในเรื่องความศรัทธาในอาชีพ อุดมการณ์ และเจตคติ

ที่ดีต่อความเป็นครู สำหรับหลักสูตรการผลิตครู ควรเน้นการประยุกต์ทฤษฎีมาปฏิบัติจริงให้มากที่สุด ส่วนเนื้อหาในหลักสูตร ควรคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อฝึกอบรมให้นักศึกษามีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีมากกว่าปัจจุบัน เนื่องจากสังคมไทยเสื่อมทางค่านิยมจริยธรรมมาก

งานวิจัยของ ปิยะชาติ แสงอรุณ (2526 : 41-49) เรื่อง การเปรียบเทียบปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพพระยะก่อนฝึก ๒๕ปีกและหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตภาควิชาคิอศึกษา คณะครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2526 ซึ่งวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพภาควิชาคิอศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2526 จำนวน 100 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การ้อยละ และสถิติ F ข้อค้นพบส่วนหนึ่ง คือ ปัญหาที่พบบมากที่สุดของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีดังนี้ ในการเตรียมการสอน คือ ปัญหาการกำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับบทเรียนและชั้นเรียน การเตรียมสื่อการสอน คือ ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอน คือ ปัญหาการดำเนินการสอนให้เป็นไปตามเวลาที่กำหนด ปัญหาตัวนิสิต คือ ปัญหาการปรับตัวของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้เข้ากับนักเรียน อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน และโรงเรียน ปัญหาตัวนักเรียนนั้น คือ ปัญหาในเรื่องนักเรียนขาดความรับผิดชอบในงานที่ไ้กรมมอบหมาย และปัญหาการจัดเตรียมประสบการณ์ คือ ปัญหาเรื่องความรู้ด้านวิชาการของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ยังไม่เพียงพอ

งานวิจัยของ ชวนพิศ ทองทวี (2527 : 139-158) เรื่อง การประเมินพฤติกรรมการของนักศึกษาในโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยครูพระนคร ซึ่งวิจัยจากกลุ่มตัวอย่าง อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน 236 คน บุบริหาร 64 คน อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายคณะ 49 คน และนักศึกษา 331 คน รวมเป็นจำนวน 680 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ โดยใช้แบบสอบถามใน 4 ระยะของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คือ ระยะศึกษาสังเกต ระยะผู้ช่วยครู ระยะทดลอง และระยะฝึกสอนเต็มรูป และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การ้อยละ ค่ามัชยฐาน (Mdn.) และส่วนเบี่ยงเบนควอร์ไทล์ ข้อค้นพบคือ ผลการประเมิน

พฤติกรรมของนักศึกษาในแต่ละระยะนั้น กลุ่มตัวอย่างประเมินพฤติกรรมของนักศึกษา
 ในโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ บรรลุเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์เพียง 3 ระยะ
 คือ ระยะผู้ช่วยครู ระยะทดลองสอน และระยะฝึกสอนเต็มรูป ส่วนพฤติกรรมของ
 นักศึกษาในระยะศึกษาสังเกต ยังไม่บรรลุเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งพบว่านักศึกษา
 ใต้อสังเกต งานแนะแนว งานบริหารและธุรการ งานจัดสวัสดิการนักเรียน และ
 กิจกรรมเสริมหลักสูตร งานบริการชุมชนและส่งเสริมวัฒนธรรมไทยน้อย เมื่อเปรียบ
 เทียบกับการสังเกตงานวิชาการ นอกจากนี้ ยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างเห็นความสำคัญ
 และความจำเป็น ในการฝึก 4 ระยะไม่เท่ากัน โดยเห็นความสำคัญของการฝึกสอน
 เต็มรูปสำคัญมากที่สุด สำหรับปัญหาจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในระยะฝึกสอน
 เต็มรูป ได้แก่ การที่นักศึกษาขาดความเชื่อมั่นในตนเอง นักศึกษาอธิบายมากกว่า
 การสืบเสาะหาความรู้ ใ้ภาษาไม่ไ้ดี ไม่สุขภาพ ขาดความอ่อนน้อมถ่อมตน
 แต่งกายไม่อยู่ในระเบียบ ไม่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของสังคม ขาดน้ำใจในการ
 ทำงานส่วนรวม นักศึกษาบางคนมีความรับผิดชอบน้อย มีการวางตัวสนิทสนมมาก
 เกินควรระหว่างนักศึกษาชายกับนักศึกษาหญิง ระหว่างนักศึกษากับครูประจำการและ
 ระหว่างนักศึกษาชายกับนักเรียนหญิง

* ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่กล่าวมา
 จะเห็นได้ว่า จากรูปแบบการจัดประสบการณ์วิชาชีพในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย (ปานตา ไร้เทียมวงศ์ และ สมจิต ธีวปรีชา 2525 : 61-65)
 การเปรียบเทียบปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ระยะก่อนฝึก ขณะฝึก และหลัง
 ฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตภาควิชาคือศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหา-
 วิทยาลัย ปีการศึกษา 2526 (ปิยะชาติ แสงอรุณ 2526 : 41-49) และการ
 ประเมินพฤติกรรมของนักศึกษาในโครงการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ วิทยาลัยครูพระนคร
 (ชวนทิศ ทองทวี 2527 : 139-158) พบว่าปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 ของนิสิตนักศึกษาคือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้แก่ การที่นิสิตนักศึกษาคือการฝึก
 วิชาชีพครูขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดมนุษยสัมพันธ์กับบุคลากรในโรงเรียน
 ขาดความอ่อนน้อมถ่อมตน ขาดความแม่นยำในเนื้อหาที่สอน ขาดความร่วมมือในการ
 ทำกิจกรรมของโรงเรียน และขาดการปฏิบัติตามระเบียบวินัย ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว

นี้สอดคล้องกับ งานวิจัยหัตถ์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 4 ที่มีต่อการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู (จักรพันธ์ กวคกิจการ 2526 : 60-74) ที่พบว่า หลักสูตรการนิเทศครูควรพิจารณา ในเรื่อง ความมีศรัทธาในอาชีพและเจตคติที่ดีต่อความเป็นครู อุทิศการงาน เนือหาต้านคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนการประยุกต์ทฤษฎีมาปฏิบัติจริงให้มากที่สุด

งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสัมพันธ์กับสมรรถภาพครูของครู สมรรถภาพครูของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีดังนี้

จุดเริ่มต้นของการศึกษาพัฒนาการศึกษาสมรรถภาพครูในสหรัฐอเมริกา มีค (Meek, Gordon Richard 1978 : 651 A -652 A) ได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่สำคัญ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1958 จนถึงปัจจุบัน พบว่า มี 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ การไม่พอใจของนักศึกษาครู วิธีการสอนและการอบรมของครูประกอบด้วยผลงานวิจัยทางการศึกษาที่ไค้เริ่มทำกัน ภาวะทางการเมืองและสังคม ปัญหาทางเศรษฐกิจของสังคม อันทำให้เกิดความกดดันต่าง ๆ ต่อการศึกษา โดยเฉพาะทางแห่งสงครามทางการเมืองเป็นจุดกระตุ้นรัฐบาล ในเรื่องการสอนแบบเทคนิคของรัสเซีย และการกระทำของรัฐบาลสหรัฐอเมริกาสร้างโปรแกรมการเรียน เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนา CBTE (Competency Based Teacher Education) การประเมินระดับชาติ ศูนย์การวิจัยและทดลอง สมาคมครู การพัฒนาวิชาชีพครู และรูปแบบการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพครูของครู ไค้แก

งานวิจัยของ วิทธี (Paul Witty 1947 : 662-668) เกี่ยวกับลักษณะครูที่มีประสิทธิภาพ จาก รหมายของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจำนวน 12,000 คนพบ ข้อค้นพบ คือ ครูที่มีประสิทธิภาพควรมีบุคลิกภาพที่ดี เป็นผู้นำ มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพไทย มีความเมตตากรุณา สนใจเด็กและปัญหาของเด็ก มีความประพฤติดีสม่ำเสมอ มีคุณธรรม ขยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์ มี

ความยุติธรรม สะอาด มีระเบียบ มีอารมณ์ขัน มีความยืดหยุ่น รู้จักยอมรับและยกย่อง ตลอดจนมีวิธีสอนแปลกใหม่

งานวิจัยของ ฮาร์ท (Hart, Frank W. 1954 : 128) เกี่ยวกับครูที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายชอบมากที่สุด ได้แก่ ครูที่มีบุคลิกภาพดี มีความยิ้มแย้มแจ่มใส มีอารมณ์ขัน มีอารมณ์เย็น อ่อนน้อม มีความยุติธรรม มีความเสมอภาค มีวินัยดี มีเมตตา เป็นกัลยาณมิตรแก่ศิษย์ สนใจ และเข้าใจเด็ก ยอมรับความคิดเห็นของเด็ก สามารถสอนให้เด็กเข้าใจง่าย ทำงานในชั้นเรียนเป็นเรื่องสนุก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในวิชาอย่างดองแท้ และทำให้เด็กทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยของ ไรอัน และคณะ (Ryans, David G. and Others 1970 : 416) เกี่ยวกับคุณสมบัติของครู ซึ่งศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของครูใน 5 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมในชั้นเรียน ด้านทัศนคติ ด้านทัศนคติต่อการศึกษาด้านความสามารถทางภาษา และด้านความมั่นคงทางอารมณ์ พบว่า คุณสมบัติของครู ได้แก่ ครูที่ให้ความอบอุ่น มีความเข้าใจและเป็นมิตรกับนักเรียน มีอารมณ์มั่นคง ปรับตัวได้ดี มีความคิดก้าวหน้า มีความรับผิดชอบ ทำงานอย่างมีระบบ สนใจความคิดเห็นของนักเรียน สนใจความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยในชั้นเรียน สนใจความคิดของผู้บริหารและคนอื่น และถือเอาการเรียนเป็นศูนย์กลาง

สรุปสมรรถภาพครูของครู จากงานวิจัยครูที่มีประสิทธิภาพของ วิทธี (Paul Witty 1947 : 662-668) ครูที่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายชอบมากที่สุด ของ ฮาร์ท (Hart, Frank W. 1954 : 128) และคุณสมบัติของครู ของไรอันและคณะ (Ryans, David G. and others 1970 : 416) ได้แก่

1. มีบุคลิกภาพดี มีลักษณะเป็นผู้นำ
  2. มีอารมณ์ดี มั่นคง มีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใส สามารถปรับตัวได้ดี
- มีการยืดหยุ่น

3. มีความประพฤติดี มีคุณธรรม อ่อนน้อม ประหยัด ซื่อสัตย์ มีความ
 ยุติธรรม มีความเมตตา กรุณา สะอาด มีความรับผิดชอบ และมีระเบียบวินัย

4. มีความคิดก้าวหน้า มีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทย ยอมรับความ
 คิดเห็นของเด็ก

5. เป็นกัลยาณมิตรแก่ศิษย์ สนใจและเข้าใจเด็ก ให้ความอบอุ่นแก่เด็ก

6. มีประสิทธิภาพในการสอน นำวิธีสั่งสอนแปลกใหม่มาใช้ สามารถ
 ให้เด็กรู้จัก เข้าใจง่าย และทำงานอย่างมีระบบ

7. สามารถใช้ภาษาไทยได้

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับสมรรถภาพครู ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
 นั่นคือ งานวิจัยของ ฟูลเลอร์ (Fuller 1964 : 2799A -2800 A.) ซึ่งผู้วิจัย
 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สาขา
 วิชาเกษตรกรรม กับผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า นักศึกษาที่ประสบความสำเร็จ
 สำเร็จในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ คือ นักศึกษาที่มีบุคลิกภาพดี มีความเมตตา
 กรุณา มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบ มีอารมณ์คงที่ และมีความยุติธรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีดังต่อไปนี้

ในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แบนดาวาล
 (Bandawal, Juma Gul 1974 : 3558 - A) ได้วิจัยโปรแกรมการ
 ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของสถาบันฝึกหัดครูในอัฟกานิสถาน พบว่า ควรมีการ
 ร่วมมือกันวางแผนในการจัดประสบการณ์การสอน ระหว่างนักศึกษาฝึกประสบการณ์
 วิชาชีพครู กับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายคณะ และระหว่างนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ
 ครู กับอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควร
 ได้รับประสบการณ์ในการสอนมากกว่าในห้องเรียน ซึ่งการทำกิจกรรมนอกห้องเรียน
 ของนักศึกษานี้มีคุณค่าต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นอย่างยิ่ง นักศึกษาฝึกประ-
 สการณ์วิชาชีพครู ระดับมัธยมศึกษา อาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน และนักการศึกษา
 ของมหาวิทยาลัย คาโกตา ได้เสนอความคิดเห็นในการวางนโยบาย และการ
 ประเมินสมรรถภาพก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในงานวิจัยของ ราสมัสเซน (Roger W.

C. Rasmussen 1972 : 215-A) ข้อค้นพบส่วนหนึ่ง คือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และอาจารย์นิเทศก์ฝ่ายโรงเรียน เห็นว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรมีสมรรถภาพครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อย่างเพียงพอ ก่อนที่จะออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ส่วนค่านโยบายกรรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นั้น ชวลิตวาน

(Sullivan, William David 1979 : 1632A -1633 A.) พบว่า นัก

นักศึกษาครูในโปรแกรมการสอนแบบ Performance - Based Teacher Training Program กับ Traditional Teacher Training Program จากนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพจาก มหาวิทยาลัยฟลอริดา กับฟลอริดาสเตท และมหาวิทยาลัยทางการเกษตรและเครื่องกลนั้น สมรรถภาพครูของนักศึกษาทั้งสอง ไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ โฮล์ม (Holmes, Ernest, Alfred 1975 : 144-A) ที่พบความแตกต่างในความสัมพันธ์ทางวาจาของนักศึกษาที่ศึกษาโปรแกรมการศึกษา ที่เน้นสมรรถภาพ (CBTE - Competency Based Teacher Education) กับ การศึกษาแบบเดิม (Traditional Teacher Education) ซึ่งแอนนาเชอร์ (Phillip C. Lambacher อ้างถึงใน National Society for the Study of Education 1974-1977 : 105) ให้ความสำคัญที่สนับสนุนโฮล์มที่ว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมการสอนแบบจุลภาค ให้ความสำคัญที่ศึกษานักเรียนที่ได้รับการฝึกแบบปกติ

จากเอกสารอธิบายโครงการวิจัย ประกอบการประชุมทางวิชาการของ สภาการศึกษาระหว่างประเทศเพื่อการสอน (ICET) ครั้งที่ 31 เรื่อง นวัตกรรมทางการฝึกหัดครู การแสวงหาความเป็นเลิศ ที่โรงแรมไฮแอทเซนทรัลพลาซ่า กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 23-27 กรกฎาคม พ.ศ. 2527 ของประเทศสหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สำหรับโครงการวิจัยของสหรัฐอเมริกา เป็นโครงการที่สนับสนุนแนวคิดในการแบ่งขั้นตอนของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นหลายขั้นตอน โดยเชื่อมโยงภาคทฤษฎีและปฏิบัติเข้าด้วยกัน ตั้งแต่เริ่มต้นหลักสูตรไปจนจบหลักสูตร เพื่อให้ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้พัฒนาตนเองไปทีละ

ชั้นตอน โดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และเป็นการบูรณาการกันระหว่าง
สาขาวิชา (สหสาขาวิชา : Interdisciplinary) ซึ่งต่างจากแนวคิด
ดั้งเดิมที่แยกทฤษฎีออกจากการปฏิบัติ ไม่มีการผสมผสานระหว่างแขนงวิชาต่าง ๆ
ในหลักสูตร ทำให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ไม่สามารถนำความรู้ภาคทฤษฎี
ไปใช้ปฏิบัติได้เมื่อสำเร็จการศึกษา เอกสารดังกล่าวนี้ ส่วนหนึ่งได้แก่ เอกสารที่
อธิบายโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยไอโอวา เอกสารที่อธิบายโครงการวิจัยของ
มหาวิทยาลัยมอนทานา และเอกสารที่อธิบายโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยไมอามี
ซึ่งรายละเอียดต่อไปนี้

ดร.ไรเออร์สัน (Dr. Ryerson อ้างถึงใน ชวนทิศ ทองทวี 2527 : 7-15)

จากมหาวิทยาลัยไอโอวา (Central College) โคลเซอโครงการ
"The Experience Beginner: Innovation In Preservice Teacher
Education"

ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินพฤติกรรมของนักศึกษา
หลังจากการเตรียมก่อนออกฝึกสอนเต็มรูป 3 ชั้นตอนต่อเนื่องกันว่าจะมีความสำเร็จ
ในการประกอบอาชีพเพียงใด เมื่อเริ่มต้นประกอบอาชีพครู ชั้นตอนที่ 1 เป็นการ
สังเกตโรงเรียนและชุมชน ชั้นตอนที่ 2 เป็นการทดลองสอนโดยเน้นการฝึกใช้สื่อ
การสอน และชั้นตอนที่ 3 เป็นระยะฝึกสอนเต็มรูป การประเมินพฤติกรรมของ
นักศึกษาดังกล่าวนี้ ประเมินจากการทำงาน และความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของนักศึกษา
เอง และของผู้บริหาร โดยเทียบกับเกณฑ์ตามวัตถุประสงค์ โดยใช้แบบประเมินที่
ประกอบด้วย รายการตรวจสอบการศึกษา สังเกตโรงเรียน และชุมชน และรายการ
ตรวจสอบการช่วยงานครู ข้อค้นพบคือ นักศึกษาจากโปรแกรมการทดลองมีคุณสมบัติ
ส่วนใหญ่สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่า การเตรียมนักศึกษา
ก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพเต็มรูป ตามแนวคิดนี้ จะได้ครูที่มีคุณสมบัติและความ
สามารถดีตั้งแต่เริ่มต้นทำงาน (Good Beginner)

กร.วอน คอสเตอร์ (Dr. Von Koster อ้างถึงใน
 ขวนทิศ ทองทวี 2527 : 16 - 30) จากมหาวิทยาลัย
 มอนทานา ไค้เสนอโครงการ "Integration of Course Work and
 Field Experience" ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขปัญหา จากผลการวิเคราะห์
 และผลสัมฤทธิ์ จากการขาดความเชื่อมโยงระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โครงการ
 นี้ใช้ระยะเวลา 2 ปี โดยการวางแผนร่วมกัน ระหว่างครูในโรงเรียนประถมศึกษา
 และมัธยมศึกษา กับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เริ่มโครงการจากการอภิปรายร่วมกัน
 ซึ่งทำให้นักศึกษาสามารถเลือกรายวิชา ที่สามารถจัดประสบการณ์วิชาชีพให้เกิดการ
 เชื่อมโยงระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติได้ ต่อมาให้นักศึกษาสังเกตงานต่าง ๆ
 ของครูอย่างละเอียด สังเกตสภาพโรงเรียน สังเกตนักเรียน และสังเกตความ
 สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ก่อนที่นักศึกษาจะลงทะเบียนเรียน นักศึกษาจะ
 ต้องตอบคำถามในลักษณะการบรรยาย เช่น "ทำไมท่านจึงอยากเป็นครู" อันทำให้
 นักศึกษาค้นพบแรงจูงใจที่แท้จริงของตนในการเป็นครู ผลที่คาดว่าจะได้รับจาก
 โครงการนี้ จะทำให้นักศึกษาพร้อมในการออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างมี
 ความมั่นใจ โดยเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ

กร.เวนเดล (Dr. Wendel อ้างถึงใน ขวนทิศ ทองทวี 2527:34-37) จากมหาวิทยาลัย
 ไมอามี ไค้เสนอโครงการ (Unifying The Knowledge Base In Preservice
 Teacher Education" ซึ่งเป็นโครงการที่ผู้วิจัยได้รวบรวมความคิดเห็น และ
 ข้อเสนอแนะจากแหล่งต่าง ๆ ทั่วสหรัฐอเมริกา ตลอดจนรายงานฉบับที่หนึ่ง ของ
 สมาคมการฝึกหัดครูของสหรัฐอเมริกา เพื่อหาแนวโน้มของการจัดการฝึกหัดครูที่
 เหมาะสม ซึ่งสรุปหลักการสำคัญของการเตรียมครูไว้ดังนี้

1. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จะจัดแยกต่างจากการเรียนวิชาอื่น ๆ
 ไม่ได้
2. การฝึกหัดครูต้องเป็นลักษณะสหวิทยาการ ทั้งขณะที่สอนทฤษฎี และ
 ขณะที่สอนปฏิบัติ

3. นักศึกษาฝึกหัดครูต้องเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ ไม่ใช่เป็นผู้รับเอาความรู้ และ นักศึกษาต้องเข้าใจโปรแกรมการฝึกหัดครูว่า เป็นลักษณะสัมพันธ์กันระหว่างการเรียน ทัศนคติทางการศึกษาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่ง (Discipline) และการเรียนปฏิบัติเป็น วิชาชีพ (Profession)

4. อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครู ต้องศึกษาให้เกิดความเชี่ยวชาญในวิชาเอกของตนและ ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาเอกกับวิชาครู

โครงการวิจัยนี้ เป็นโครงการที่ได้ความคิดจากเรื่องสหวิทยาการ ซึ่งเป็น โครงการร่วมทีมกัน ระหว่างผู้สอนวิชาเอก วิชาการศึกษา และฝ่ายฝึกประสบการณ์ วิชาชีพ ซึ่งตรงกับบทความเรื่อง "Unifying The Knowledge Base In Preservice Teacher Education " ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษานี้ จะเป็น การหลอมรวมงานของอาจารย์ที่สอนอยู่ในมหาวิทยาลัย ทีมงานที่ปฏิบัติอยู่นอก มหาวิทยาลัยและนักศึกษาเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดสมรรถภาพในการเป็นครู โดย อาศัยกระบวนการทำงานเป็นทีม ซึ่งมีศูนย์ประสานงานสนาม และมีการให้คำแนะนำ ปรึกษา

สำหรับโปรแกรมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จากประเทศออสเตรเลีย โปรแกรมหนึ่ง คือ "Sydney College of Advanced Education" เป็นโปรแกรมที่จัดประสบการณ์วิชาชีพครู โดยหลอมรวมภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตลอด หลักสูตร โดยการจัดกิจกรรมโปรแกรมประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ในหลักสูตร 4 ปี เป็นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ระบบทวิภาค คือ ระยะเวลาฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู และระยะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนี้

ระยะก่อนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักศึกษาจะไปเยี่ยมโรงเรียน เพื่อหา ความคุ้นเคยกับนโยบายของโรงเรียน รู้จักครูและเด็ก รู้จักอุปกรณ์เครื่องมือใน โรงเรียน และใค้อภิปราชบทเรียนที่จะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสมัยคณาภิรค

ระยะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะ Teacher - Initiate เป็นระยะที่ให้นักศึกษาทำความเข้าใจ

คุณเกี่ยวกับการสอน นักเรียน และโรงเรียน

2. ระยะเวลา Teacher - Assistant เป็นระยะที่ให้นักศึกษาได้
พัฒนา และทดลองใช้วิธีสอนต่าง ๆ ภายใต้การช่วยเหลือนิเทศของอาจารย์นิเทศ
ฝ่ายโรงเรียน

3. ระยะเวลา Teacher - Associate เป็นระยะที่นักศึกษาฝึกสอน

นอกจากนี้ ยังมีการจัดให้นักศึกษาได้ฝึกสังเกตชุมชน โรงเรียน สภาพ
แวดล้อมโรงเรียน การบริหารชั้นเรียน และกระบวนการประเมินผล เพื่อทำการ
บันทึกตั้งแต่เริ่มต้นฝึกประสบการณ์วิชาชีพฯ ไปจนถึงสิ้นสุดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพฯ
(อ้างถึงใน ขวณพิศ ทองทวี 2527 : 46-50)

สรุปแนวคิดจากเอกสารงานวิจัยในต่างประเทศ เกี่ยวกับการฝึก-
ประสบการณ์วิชาชีพฯ คือ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพฯที่สามารถผลิตนักศึกษาให้
ออกไปเป็นครูที่มีคุณสมบัติ และความสามารถดี ตั้งแต่เริ่มต้นทำงาน (Good Begin-
ner) จะต้องมีการแบ่งขั้นตอนในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพฯ โดยการเชื่อมโยง
ภาคทฤษฎีและปฏิบัติเข้าด้วยกัน โดยอาศัยความร่วมมือจากอาจารย์ผู้สอนนักศึกษา
ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในวิชาเอกของตน และความสัมพันธ์ระหว่างวิชาเอกกับวิชาครู
จากนักศึกษาคู อาจารย์นิเทศฝ่ายคณะ และอาจารย์นิเทศฝ่ายโรงเรียน

ขั้นตอนที่สำคัญในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพฯ ได้แก่ การสังเกต การ
ทดลองฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเต็มรูป

สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพฯ ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพฯ
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2527 นั้น เป็นช่วงที่นิสิตชั้นปีที่ 4
ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพฯ ประมาณ 10-12 สัปดาห์ ภายใต้การนิเทศของอาจารย์
นิเทศฝ่ายคณะ และอาจารย์นิเทศฝ่ายโรงเรียน (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะ
ครุศาสตร์, หน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพฯ 2527) หลังจากที่มีนิตดังกล่าวนี้
ได้ออกฝึกสังเกตนักเรียน โรงเรียน และการเรียนการสอนมาแล้วขณะที่นิสิตอยู่ใน
ชั้นปีที่ 3 การศึกษาสมรรถภาพครูของนิสิต ที่ผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพฯ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการฝึกประสบการณ์
วิชาชีพครู ซึ่งเน้นการฝึกสอน และฝึกงานครูของนิสิตในสาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการสอนวิชาเฉพาะเป็นหลัก โดยเน้นการศึกษา
สมรรถภาพครู ของนิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในการเป็นผู้เริ่มต้นที่ตีในวิชาชีพครู
โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. บุคลิกภาพด้านคุณธรรมของครู หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคล ซึ่ง
เป็นสิ่งที่ตีที่ครูจำเป็นต้องมี และจะต้องปฏิบัติ เช่น การมีความรักและศรัทธาในวิชา
ชีพครู การรับผิดชอบและประเมินตนเอง การมีระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน และ
การไม่ปฏิบัติตนขัดต่อศีลธรรมและคุณธรรม เป็นต้น

2. สมรรถภาพด้านงานสอน หมายถึง ความสามารถในการมีความพร้อม
ในด้านการความรู้ ความสามารถ เกี่ยวกับหลักการศึกษ หลักการสอนทั่วไป จิตวิทยาที่
เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การมีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน
กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ตามหลักสูตร เป็นต้น

3. สมรรถภาพด้านงานกิจกรรมนักเรียน หมายถึง ความสามารถในการ
ดำเนินงานบริการด้านสุขภาพอนามัย ด้านการปกครองนักเรียน และงานส่งเสริม
กิจกรรมของนักเรียน โดยสามารถประสานงานกับผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงานได้

4. สมรรถภาพด้านงานพัฒนา หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงาน
วิเคราะห์ชุมชน การศึกษาปัญหา และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชุมชน การสร้างความ
สัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชน การพัฒนาโรงเรียนควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชน
ในแง่มุมต่าง ๆ และการพัฒนาเสริมสร้างบุคลิกภาพตัวครู เป็นต้น

5. สมรรถภาพด้านงานอื่น ๆ หมายถึง ความสามารถในการใช้จิตวิทยา
พื้นฐาน เพื่อการแนะแนว การดำเนินงานในด้านการเตรียมตัว และจัดกระทำข้อมูล
ให้เป็นระบบที่ดีเพื่อการแนะแนวในด้านการจัดกิจกรรมและแนะแนวต่าง ๆ บริการ
แก่นักเรียน การปฏิบัติงานธุรการทั่วไป งานธุรการด้านการเรียนการสอน และ
การปฏิบัติตามระเบียบและคำสั่งเกี่ยวกับการศึกษา